

РЕДАКЦІЙНЕ

**The Encyclopedia Herald of
Ukraine**

2023. Vol. 15

DOI: 10.37068/evu.15.1

Editorial history:

accepted 12/12/2023

published 15/12/2023

Citation: Zhelezniak, M. (2023).

From the Editor-in-Chief. The Encyclopedia Herald of Ukraine, 15, 5-8.
<http://doi.org/10.37068/evu.15.1>

© 2023 Author

This is an Open Access article, distributed under the terms of the Creative Commons Attribution licence, which permits unrestricted re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ISSN 2706-9990 (print)
ISSN 2707-000X (online)

Від головного редактора

Микола Железняк

Інститут енциклопедичних досліджень НАН України,
Київ, Україна

ORCID: 0000-0002-8290-6345

Email: mykola@esu.com.ua

Резюме

Передмова головного редактора до 15-го випуску “Енциклопедичного вісника України”.

Ключові слова

“Енциклопедичний вісник України”, ЕВУ, енциклопедистика в 2023 році.

Letter from Editor

Mykola Zhelezniak

NASU Institute of Encyclopedic Research, Kyiv, Ukraine

ORCID: 0000-0002-8290-6345

Email: mykola@esu.com.ua

Abstract

Foreword by the Editor-in-Chief to the 15th volume of the Encyclopedia Herald of Ukraine is proposed.

Keywords

Encyclopedia Herald of Ukraine, encyclopedistics 2023.

Енциклопедистика як наука порівняно молода, хоча історія творення енциклопедичних видань налічує не одне століття. Багато країн і націй пишаються своїми енциклопедіями, і ми, українці, серед них! Україна – енциклопедична держава: ми маємо чудові енциклопедії, словники й довідники, зокрема й унікальні: “Енциклопедія українознавства”, створена українськими інтелектуалами на еміграції в перші роки після закінчення Другої світової війни. До цієї категорії варто зарахувати й “Енциклопедію кібернетики” – першу у світі¹ в цій галузі (у цьому році Україна відзначала 100-річчя від дня народження В. Глушкова, головного редактора видання), “Шевченківський словник” – першу персональну енциклопедію в СРСР, енциклопедію “Наукове товариство імені Шевченка” – багатотомне видання, присвячене окремій інституції, що цього року святкувала 150-річчя своєї діяльності.

Без сумніву, до таких належить й “Енциклопедія Сучасної України” – найбільше за кількістю томів, статей (імовірно, й авторів) україномовне універсальне енциклопедичне видання про Україну в 20–21 ст. Ця енциклопедія стала визнаним авторитетним джерелом, яким послуговуються науковці, студенти, школярі, політики, медійники, на яке посилаються автори та редактори вікіпедійних статей, яке Центр досліджень Європейського парламенту в своєму звіті про енциклопедичний ландшафт світу уналежнив до національних довідкових видань Європи, що “виявляють стійкість екосистеми знань”².

Наукова школа української енциклопедистики, біля витоків якої стояли Іван Франко, Михайло Грушевський, Федір Вовк, Агатангел Кримський, Олександр Русов, Степан Рудницький, Іван Раковський, Зенон Кузеля, Володимир Кубійович, продовжує розвиватися навіть у складні часи воєнного лихоліття. Укладачі енциклопедій розуміють, наскільки важливим є збереження пам’яті про своїх пращурів та сучасників, адже це забезпечує тяглість поколінь, що “формує духовний потенціал нації, акумулює риси, які складають її ментальність. Від батька до сина, від діда до онука, від матері до дітей через мову, звичаї, характер, поведінку пізнаємо ми історичну самобутність, традиції свого народу”³. Саме цій важливій проблемі присвячене повідомлення Анатолія Авраменка про енциклопедичні аспекти в дослідженні походження назв, хронології створення та історичної топографії куренів Запорозької Січі.

15-й випуск “Енциклопедичного вісника України” виходить у світ, коли триває велика війна за збереження сучасної архітектури світового устрою, коли під загрозою демократичні завоювання, до яких прийшло людство після кривавих років Другої світової війни. “Повномасштабна війна Російської Федерації проти України кардинально змінила уявлення про рівень і характер загроз існуванню не лише української державності та українців як нації, а й сучасної європейської цивілізації”⁴. Від багатьох із нас залежить, чи зможемо вберегти ті неймовірні інтелектуальні культурні багатства, про які протягом попередніх століть дбали наші співвітчизники. Галина Ковальчук

---

¹Загородній, А. та ін. (2023). Ювілейна сесія загальних зборів НАН України, присвячена 100-річчю від дня народження академіка В. М. Глушкова. *Вісник НАН України*, 10, 3-15. <https://doi.org/10.15407/visn2023.10.003>

²Bentzen, N. (2018). *Europe’s online encyclopaedias. Equal access to knowledge of general interest?* Brussels: European Parliamentary Research Service. <https://doi.org/10.2861/002977>

³Єфімова, Г. (Ред.). (2011). *Шляхами пам’яті. Антологія поетичних творів, присвячених пам’яті митців Розстріляного Відродження*. Одеса.

⁴Якубова, Л. (2023). Україна в епіцентрі цивілізаційного зіткнення: євразійський / рашистський виклик. *Вісник НАН України*, 10, 30-44. <https://doi.org/10.15407/visn2023.10.030>

лише на прикладі фондів одного відділу (стародруків та рідкісних видань) НБУ ім. В. Вернадського НАН України показала, які енциклопедичні раритети має Україна.

Словниковому розмаїттю присвячено солідні дослідження проф. Миколи Степаненка у лінгвістичній та колективу авторів з Інституту ботаніки ім. М. Холодного НАН України – Людмили Зав'ялової, Оксани Кучер, Мирослава Шевери – в ботанічній галузях науки. Прикметно, що, аналізуючи словникові видання з ботаніки, автори згадували й лінгвістів, бо вони в співпраці з ботаніками (як і фахівцями з інших наук) творили українську наукову термінологію, доля якої не менш трагічна, ніж її творців.

Важливим і перспективним видається напрям дослідження проф. Ярослава Сирника про українство в Польщі, особливо нині, коли мільйони співвітчизників знайшли прихисток у дружній сусідній державі, тікаючи від війни.

Без сумніву, важливою подією року, що минає, є ювілей Наукового товариства ім. Шевченка, до відзначення якого НТШ спільно з Інститутом енциклопедичних досліджень НАН України опублікувало 5-й том вже згаданої енциклопедії про НТШ. Про роль цього видання у висвітленні здобутків української медицини повідомляє проф. Леся Матешук-Вацеба.

Кілька статей вісника присвячено практичним питанням з укладання енциклопедичних видань. Оксана Юркова поділилася власним досвідом роботи над іконографічним забезпеченням “Енциклопедії історії України”, Олександр Іщенко та Олег Савченко розмірковують над питанням, як писати статті для “Вікіпедії”, а Микола Железняк та Анатолій Шушківський пропонують свою візію енциклопедичної статті.

Історія ЕСУ триває: цього року її онлайн-версія поповнилася понад 3,5 тис. статтями, сайт ЕСУ відвідали щонайменше 2 млн користувачів інтернету з багатьох країн світу, переглянувши енциклопедичні статті не менше 3,1 млн разів. На ЕСУ покликалися відомі політики, журналісти, експерти. Згадаймо й те, що на початку повномасштабного вторгнення перший том ЕСУ буквально зупинив ворожу кулю в бібліотеці селища Іванків⁵. Все це зміцнює надію та надає сили, утверджує непохитну віру в Перемогу над ворогом та європейське майбутнє України.

---

⁵URL: <https://fb.watch/p1hvD2di4x>